

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

w sprawie zagadnienia prawnego przedstawionego na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich oraz art. 83 § 1 i 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 8 lipca 2025 r. do rozstrzygnięcia przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w związku z rozbieżnościami w wykładni prawa występującymi w orzecznictwie sądów powszechnych na posiedzeniu w Izbie Karnej w dniu 21 stycznia 2026 r.

wniosku prokuratora o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka, Anny Dziergawki, Pawła Kołodziejskiego, Adama Rocha, Stanisława Stankiewicza i Ryszarda Witkowskiego od „rozstrzygania zagadnienia prawnego w sprawie o sygn. akt I KZP 3/25” na podstawie art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł:

pozostawić wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 19 stycznia 2026 r. (złożonym w Sądzie Najwyższym w dniu 20 stycznia 2026 roku, w przeddzień zaplanowanego w sprawie posiedzenia), z podaniem podstaw prawnych w postaci art. 41 § 1 k.p.k., art. 42 § 1 k.p.k. i art. 45 § 1 k.p.k., prokurator Prokuratury Okręgowej delegowany do Prokuratury Krajowej w

punkcie I wniósł o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka, Anny Dziergawki, Pawła Kołodziejewskiego, Adama Rocha, Stanisława Stankiewicza i Ryszarda Witkowskiego od „rozstrzygania zagadnienia prawnego w sprawie o sygn. akt I KZP 3/25”. Pierwotną podstawą sformułowanego żądania jest kwestia trybu objęcia pełnionych obecnie urzędów sędziów Sądu Najwyższego przez wyżej wskazane osoby przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W konsekwencji wnioskujący przywołał także wybrane orzeczenia trybunałów międzynarodowych odnoszących się do okoliczności powołania sędziów podnosząc, że ich udział w składzie orzekającym powoduje, że skład ten nie spełnia wymogów sądu ustanowionego ustawą, bezstronnego i niezawisłego – określonych w art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych UE w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – wobec czego osoby te nie mogą orzekać, a zatem podejmować uchwał. Prokurator dodał, że sędziowie objęci wnioskiem nie respektują Konstytucji RP, prawa unijnego i orzeczeń trybunałów europejskich, co wyraża się w ubieganiu się przez nich o stanowiska sędziów Sądu Najwyższego, a następnie orzekaniu w tym sądzie. Nie wskazał przy tym żadnych okoliczności, które miałyby wpływać na bezstronność wyznaczonych członków składu orzekającego.

W części drugiej (II) pisma wystąpiono o „odstąpienie od podejmowania uchwały dotyczącej zagadnienia prawnego będącego przedmiotem zwołanego w sprawie sygn. akt I KZP 3/25 posiedzenia, gdyż z uwagi na przywołane w pkt. I okoliczności wyznaczony skład nie posiada zdolności do podejmowania uchwał, a wobec stwierdzenia okoliczności wskazanych w stanowisku zaprezentowanym w sprawie nr [...] Prokuratury Krajowej podejmowanie uchwały jest nieuprawnione i bezprzedmiotowe”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie zaznaczyć należy, że Sąd Najwyższy był władny wydać postanowienie odnośnie do wniosku o wyłączenie z udziałem sędziego, którego dotyczy wniosek. Wynikający bowiem z art. 42 § 3 k.p.k. obowiązek powstrzymania się sędziego od udziału w sprawie ma zastosowanie i uzasadnienie tylko wtedy, gdy wniosek o jego wyłączenie w ogóle podlega rozpoznaniu. Natomiast, gdy zachodzi podstawa do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż sędzia, którego ten wniosek dotyczy, nie może brać udziału w wydaniu takiego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 21 lipca 2011 r., I KZP 6/11, OSNKW 2011, nr 8, poz. 66; postanowienie SN z 14 stycznia 2026 r., II KB 118/25; postanowienie SN z 15 stycznia 2026 r., I KK 424/25; D. Wysocki, Glosa (do postanowienia SN z 21 lipca 2011 r., I KZP 6/11), OSP 2012, z. 3, s. 207-209; J. Kosonoga w: Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Lex 2017, art. 41, teza 73-74; M. Rogacka-Rzewnicka w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów, red. D. Szumiło-Kulczycka, Lex 2022, art. 41, teza 3; H. Paluszkiwicz w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. K. Dudka, wyd. 3, Warszawa 2023, art. 41, teza 11; D. Świecki w: Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, red. D. Świecki, Lex 2025, art. 41, teza 18-19; W. Jasiński w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, wyd. 7, Legalis 2026, art. 41, Nb 20 wraz z powołaną dalszą literaturą).

Złożony w niniejszej sprawie wniosek należy (z kilku powodów) uznać za niedopuszczalny z mocy ustawy, co skutkować musi pozostawieniem go bez rozpoznania.

Na wstępie wskazać należy, choć realnie nie ma to znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii wniosku, na podjęcie przez prokuratora działania poza udzielonym mu upoważnieniem, na które powołał się w treści wniosku i które załączył do złożonego pisma. Otóż w przedłożonym Sądowi Najwyższemu „Upoważnieniu nr [...] z dnia 16 stycznia 2026 roku, nr [...], sygn. akt I KZP 3/25”, podpisanym przez Waldemara Żurka, jako podstawę prawną wskazano art. 3 § 1 pkt 2 i art. 9 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze oraz art.

85 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym. Nadto, prokurator Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie Mariusz Kował upoważniony został „do udziału w dniu 21 stycznia 2026 roku w postępowaniu o sygn. akt I KZP 3/25”.

Odnosząc się pokrótce do tego dokumentu dostrzec należy, że dwie spośród trzech wskazanych jego podstaw prawnych nie odnoszą się do sprawy, na potrzeby której je sporządzono. Pierwszy przepis dotyczy bowiem wykonywania przez prokuratorów obowiązków przez wytaczanie powództw w sprawach cywilnych oraz składanie wniosków i udział w postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, jeżeli tego wymaga ochrona praworządności, interesu społecznego, własności lub praw obywateli. Rozpoznawana w Izbie Karnej Sądu Najwyższego sprawa o sygn. I KZP 3/25 z pewnością nie jest sprawą, o której mowa w przywołanej normie prawnej. Po wtóre zaś, także art. 85 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym nie ma zastosowania w przedmiotowym postępowaniu. Zgodnie z § 1 tej jednostki redakcyjnej, to „o posiedzeniu pełnego składu Sądu Najwyższego lub składu izby albo połączonych izb zawiadamia się Prokuratora Generalnego”. Nie ma więc tam mowy o posiedzeniu składu 7 sędziów (por. K. Szczucki, Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2021, s. 446-447). Co prawda art. 85 § 2 przewiduje, że „o posiedzeniu Sądu Najwyższego wyznaczonym w celu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego zawiadamia się ponadto obrońców oraz pełnomocników w osobach adwokatów i radców prawnych, a także osoby uprawnione do sporządzania skargi kasacyjnej w sprawach cywilnych”, to jednak norma ta na gruncie procedury karnej niewątpliwie ma zastosowanie jedynie do spraw, o których mowa w art. 441 k.p.k. Tylko w nich bowiem uczestniczyć mogą obrońcy i pełnomocnicy. Postępowanie przewidziane w art. 83 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym udziału obrońców i pełnomocników nie przewiduje. Już jedynie na marginesie zauważyć trzeba, że w toku czynności przygotowawczych postępowania ani Prezes Sądu Najwyższego, ani Przewodniczący Wydziału I nie kierowali do Prokuratora Generalnego żadnych pism lub zawiadomień. Norma zatem wynikająca z art. 85 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym mogłaby mieć w realiach sprawy zastosowanie jedynie wówczas, gdyby Prokurator Generalny zgłosił swój udział w tym postępowaniu, czego jednak dotąd nie uczynił.

Wskazać jednocześnie należy, że przedłożony dokument jednoznacznie upoważnia opisanego w nim prokuratora „do udziału w dniu 21 stycznia 2026 roku w postępowaniu o sygn. akt I KZP 3/25”. Nie ma tam mowy przykładowo o możliwości podejmowania jakichkolwiek działań w sprawie I KZP 3/25, w której posiedzenie wyznaczono na dzień 21 stycznia 2026 roku w innej dacie niż precyzyjnie wskazana przez Prokuratora Generalnego. Precyzyjnie bowiem wskazano, że prokurator może podjąć swoje czynności w tej sprawie w dniu 21 stycznia 2026 roku (przy czym życzliwa interpretacja nakazuje Sądowi Najwyższemu przyjąć, że nie tylko sprowadzające się do udziału, ale wszelkiego rodzaju aktywności z tym związanej). Tymczasem złożone pismo nosi datę 19 stycznia, a do Sądu Najwyższego wpłynęło w dniu 20 stycznia 2026 roku.

Tym niemniej, Sąd Najwyższy uznał, że należy ocenić przedmiotowy wniosek jako pismo złożone przez prokuratora działającego bez upoważnienia Prokuratora Generalnego Waldemara Żurka, ale delegowanego do Prokuratury Krajowej Departamentu Postępowania Sądowego, co znajdujące swoją podstawę w treści art. 5 i art. 17 § 2 Prawa o prokuraturze oraz § 23 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.

Analizując zaś stronę formalną pisma prokuratora i jego argumentację, Sąd Najwyższy po pierwsze musi zwrócić uwagę, że przedstawione przezeń okoliczności nie mogą zostać rozpoznane w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Powyższe stanowisko jasno wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, gdzie wskazano, iż art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Niezależnie od powyższego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się również, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło do tego powołania (zob. m. in. postanowienie SN z 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19, Lex 3598209; postanowienie SN z 31 października 2023 r., V KK 358/23, Lex 3621120). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (postanowienie SN z 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22, Lex 3600648).

Także z brzmienia art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, dodanego ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259) wynika, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Zresztą, skoro ustawa ta w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu (art. 29), to w tym zakresie stanowi ona *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (por. postanowienie SN z 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21, Lex 3519734). W każdym postępowaniu sądowym, również w postępowaniu karnym, obowiązuje przy tym zasada niekonkurencyjności środków ochrony prawnej. Zgodnie z nią podmiotowi znajdującemu się w określonej sytuacji procesowej przysługuje tylko jeden – stosowny – środek prawny. Ustawodawca przewidział dwie podobne instytucje prawne (z odesłaniem w przypadku instytucji testu niezawisłości i bezstronności do odpowiedniego stosowania przepisów o wyłączeniu sędziego), które w prewencyjny sposób umożliwiają kontrolę bezstronności sędziego. Z uwagi jednak na to, że instytucje te różnią się zarówno zakresem przedmiotowym, jak i procedurą stosowania, powinny być one stosowane w odmiennych okolicznościach, w żadnym zaś razie nie powinny być stosowane zamiennie (zob. szerzej uchwałę siedmiu sędziów NSA z 3 kwietnia 2023 r., I FPS 3/22, ONSAiWSA 2023, nr 4, poz. 52; tak też np.

postanowienia SN: z 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21; z 20 listopada 2024 r., I NB 11/23; z 19 marca 2025 r., III CB 64/24; z 18 września 2025 r., II KB 49/25, i z 7 stycznia 2026 r., I KS 7/25).

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż procedowanie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego wynika, że dotyczy on wyłącznie kwestii przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym jest niedopuszczalne, a tak właśnie jest w niniejszej sprawie. Podstawę wniosku stanowią tu bowiem wyłącznie okoliczności dotyczące powołania sędziów. Również jednak przywołany przez prokuratora art. 29 § 6 pkt 1 i § 7 ustawy o Sądzie Najwyższym nie ma w tej sprawie zastosowania, albowiem dotyczy on wyłącznie spraw, w których Sąd Najwyższy rozpoznaje środki zaskarżenia; w wypadku tej sprawy mamy do czynienia z postępowaniem o charakterze ustrojowym prowadzonym na podstawie art. 83 ustawy o Sądzie Najwyższym, który nie obejmuje rozstrzygania o jakimkolwiek środku zaskarżenia.

Po wtóre, jako kwestię mającą znaczenie w kontekście istoty wniosku i jego argumentacji należy wskazać także stanowisko przedstawione przez Sąd Najwyższy już w uchwale z 9 listopada 2021 r., I KZP 5/21 (OSNK 2022/1/1), gdzie stwierdzono m. in. stanowczo, że z uwagi na charakter sprawy (rozstrzygającej zagadnienie prawne), nie jest ona objęta zakresem art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a zatem w jej realiach nie aktualizuje się potrzeba odnoszenia się do kwestii dotyczących obsady sądu (analogicznie w uchwale z 9 listopada 2021 r., I KZP 6/21, OSNK 2022/1/2).

Obszernie zatem przywoływane rozstrzygnięcia trybunałów międzynarodowych, w szczególności odnoszące się do już nieistniejącej Izby Dyscyplinarnej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, nie mają żadnego znaczenia nie tylko dlatego, że przedmiotowe zagadnienie prawne rozpoznawane jest w Izbie Karnej Sądu Najwyższego, ale i dlatego, że sprawa dotycząca rozstrzygnięcia abstrakcyjnego zagadnienia prawnego nie ma charakteru, o którym mowa w art. 6 EKPCz (nie jest indywidualną sprawą obywatela, którego jakiekolwiek podstawowe prawa lub wolności choćby potencjalnie mogłyby zostać naruszone).

Zaznaczyć też należy, że prokurator w złożonym wniosku konsekwentnie pomija wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20. Sąd Najwyższy dostrzega liczne próby wyrugowania części sędziów z czynności immanentnie związanych z istotą pełnienia służby sędziowskiej poprzez prawotwórczą wykładnię art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., sprowadzającą się w istocie do kontroli procesu i aktu powołania na urząd sędziego, dokonywanych w toku postępowania, w którym dany sędzia orzekał lub ma orzekać. Taki charakter ma właśnie przywoływana uchwała składu połączonych izb Sądu Najwyższego. Wniosek ten znajduje zresztą pełne potwierdzenie w przywołanym wyżej wyroku TK z dnia 20 kwietnia 2020 r., w którym orzeczono, że uchwała ta jest niezgodna z:

- art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej,
- art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

Nie można przy tym bez jawnego i rażącego pogwałcenia normy art. 190 ust. 1 Konstytucji, podzielić tezy, że ww. wyrok Trybunału Konstytucyjnego jest tzw. wyrokiem nieistniejącym (por. argumentacja zawarta w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., sygn. IV KO 86/21, LEX 3251718, s. 12–18). Wskazana uchwała trzech połączonych izb Sądu Najwyższego utraciła więc swój walor normatywny i nie wywiera skutku, o którym mowa w art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Można ją natomiast traktować jako jeden z wyrażanych przez judykaturę poglądów prawnych, co też w rzeczywistości niejednokrotnie ma miejsce (tak m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dni: 28 lutego 2023 r., III KK 23/23, Lex 3557167; 7 grudnia 2023 r., I KK 162/23, Lex 3644685; 13 czerwca 2024 r., II KO 36/24, OSNK 2024/9/47; 1 października 2024 r., I USK 184/24, Lex 3777968; 14 października 2024 r., I ZO 91/23 czy 29 października 2024 r., II USK 352/23, Lex 3786863; 4 marca 2025 r., III KS 45/24, Lex 3841349).

Celowe jest nadto zwrócenie uwagi na to, że w uzasadnieniu pisma prokurator powołał się kilkukrotnie na oczywiście nieprawdziwe okoliczności,

mające stanowić wsparcie dla przedstawionej argumentacji. Nieprawdziwe jest przykładowo stwierdzenie: „Adam Roch i Ryszard Witkowski (uprzednio prokuratorzy, awansowani w 2016 r. przez Zbigniewa Ziobrę do Prokuratury Krajowej)”, jak też że ww. powołani zostali do Izby Dyscyplinarnej, a sędzia Antoni Bojańczyk do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Podstawowa umiejętność odszukania aktów powołania, zamieszczonych i publicznie dostępnych przecież w Dzienniku Urzędowym RP Monitor Polski (można także sięgnąć do literatury: A. Roch, Czy w Sądzie Najwyższym istotnie stworzono sąd wyjątkowy w rozumieniu art. 175 ust. 2 Konstytucji RP? – polemika, *Palestra* 7-8/2020, s. 195-196) z pewnością pozwoliłaby autorowi wniosku na trafną konstatację, że powołania ww. osób nastąpiły do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów Sądu Najwyższego, a nie na stanowiska w określonych izbach tego sądu.

Choć w zasadzie już tylko miłosierdnym milczeniem potraktować należałoby stwierdzenie prokuratora, że objęci wnioskiem sędziowie Sądu Najwyższego wykazują się „przywiązaniem do poglądów politycznych prezentowanych przez władzę wykonawczą z czasów ich powołania do SN”, to – pomijając nie tylko absurdalność, ale wręcz obraźliwość postawionej tezy – wskazać należy, że sędziowie ci powołania uzyskali w okresie od 19 września 2018 do 14 czerwca 2024 roku, co również już na pierwszy rzut oka nawet osoby o jedynie podstawowej wiedzy obywatelskiej całkowicie dyskredytuje twierdzenia autora pisma.

Jedynie informacyjnie wskazać trzeba, że punkt II wniosku, sprowadzający się do postulatu odstąpienia przez Sąd Najwyższy od podejmowania uchwały dotyczącej zagadnienia prawnego będącego przedmiotem zwołanego w sprawie o sygn. akt I KZP 3/25 posiedzenia, gdyż podejmowanie uchwały jest nieuprawnione i bezprzedmiotowe – będzie on przedmiotem rozważań składu podejmującego rozstrzygnięcie w sprawie.

Wobec zatem oczywistego braku możliwości merytorycznego rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziów, uwzględniając także treść zarządzenia Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Karnej z dnia 25 listopada 2025 r., Nr 21/2025, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[A.S.]

[M.J.]